

*****

**แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**
**Guidelines for Developing the Good Agricultural Practice About Ban Nai Soi,
Pang Mu Sub-district, Muang Mae Hong Son District, Mae Hong Son Province,
Based on the Sufficiency Economy Philosophy.**

อนุสรณ์ คำภีร์

Anusorn Kampee

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Email sorn.msc@gmail.com

Received February 11, 2025 ; Revised December 25, 2025; Accepted December 31, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจบริบทด้านภูมิกายภาพและภูมิสังคมของชุมชนบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย และ 3) เพื่อพัฒนาและเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรบ้านในสอย จำนวน 50 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติในการใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาพรวมระดับความคิดเห็นบริบทกายภาพและภูมิสังคมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ปัจจัยด้านการผลิต 3) แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 8 ด้าน คือ 1) ด้านแหล่งน้ำ 2) ด้านพื้นที่ปลูก 3) ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การใช้สารเคมีป้องกันการกำจัดศัตรูพืช 4) ด้านการเก็บรักษาผลผลิตและขนย้ายผลผลิตภายในแปลง 5) ด้านการบันทึกข้อมูล 6) ด้านการผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช 7) ด้านการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ 8) ด้านการเก็บเกี่ยวการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา,เกษตรปลอดภัย,หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

*****

Abstract

This Research Article had purposes of this research were to 1) study and understand the physical and social geography context of Ban Nai Soi community, Pang Moo Sub-district, Mueang District, Mae Hong Son Province 2) analyze and synthesize problems, obstacles, and factors affecting safe agricultural practices and 3) develop and propose guidelines for safe agricultural development in Ban Nai Soi, Pang Moo Sub-district, Mueang Mae Hong Son District, Mae Hong Son Province, based on the Sufficiency Economy Philosophy. The study population consisted of 50 farmers from Ban Nai Soi. The research instruments were questionnaires and interview forms. Statistical analysis was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that 1) The overall opinion level regarding physical and social context in all four aspects was high 2) The analysis and synthesis of problems, obstacles, and factors affecting safe agricultural practices were at a high level, particularly in production factors; 3) The guidelines for developing safe agriculture in Ban Nai Soi, Pang Moo Sub-district, Mueang District, Mae Hong Son Province, based on the Sufficiency Economy Philosophy, comprised eight aspects: 1) water resources 2) cultivation areas 3) use of agricultural hazardous materials and chemical pesticides 4) produce storage and field transportation 5) data recording 6) pest-safe production 7) quality production processes and 8) harvesting and post-harvest practices.

Keyword: Development Approach, Safe Agriculture, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกในการชี้ประเด็นที่มีลำดับความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักแนวคิดที่สำคัญหนึ่งในสี่ประการคือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่กับการใช้เงื่อนไข 2 ประการ(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566).; สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2566)

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้าง สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง (2)

*****

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ต้องการให้ภาคเกษตรเป็น ฐานการผลิตที่มีความมั่นคงสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และมีการเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม มีคุณภาพ มาตรฐานปลอดภัย (กรชนก สนิทวงศ์ และณรงค์ เจนใจ. (2563); สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563).

บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากชุมชนบ้านในสอยเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นหมู่บ้านที่ผลิตผลทางการเกษตรหลายประเภท เช่น งาม ข้าวโพด กระเทียม ข้าว ถั่วเหลือง ดังนั้นจึงมีการนำหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักการที่สำคัญที่จะสามารถให้ประชาชนชุมชนบ้านในสอย เป็นแนวทางในการสร้างโอกาส สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุขอย่างยั่งยืน (ชนิษฐา กาดั่ง. (2561).

จากการวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ต้องการให้ภาคเกษตรเป็น ฐานการผลิตที่มีความมั่นคงสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และมีการเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัยและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดในระดับราคาที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภค โดยให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารเป็นลำดับแรก และมีเป้าหมายที่สำคัญคือการเพิ่มสัดส่วนมูลค่าสินค้าทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรและมีปริมาณการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดใกล้เคียง พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและ ความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารอย่างต่อเนื่องและเกษตรกร มีหลักประกันที่มั่นคงด้าน อาชีพ และมีรายได้มีความสามารถในการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้นรวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพืชเศรษฐกิจในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน จะสามารถสนับสนุนนโยบายรัฐบาลด้านการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศและยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ในอนาคต (จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์, พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ (ศิริวรรณ), พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ (เฉลิม บังเมฆ), และพระมหาสมเดช ตปสีโล (ศรีลาด) (2565).

หมู่บ้านในสอย ตั้งอยู่หมู่ที่4 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่เป็นป่าและภูเขา มีลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่านสภาพป่ายัง อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์มีพื้นที่ราบสำหรับทำการเกษตรเป็นส่วนน้อย มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น โดยในฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนจัด อากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และฝนจะตกชุกในฤดูฝน โดยระหว่างวันที่ 1-29 สิงหาคม 2565 พบว่าบ้านในสอยมีจำนวนประชากร แยกเป็นเพศชาย จำนวน 2,492 คน เพศหญิง จำนวน 2,524 คน มีประชากรทั้งหมดจำนวน 5,016 คน (ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน,

*****

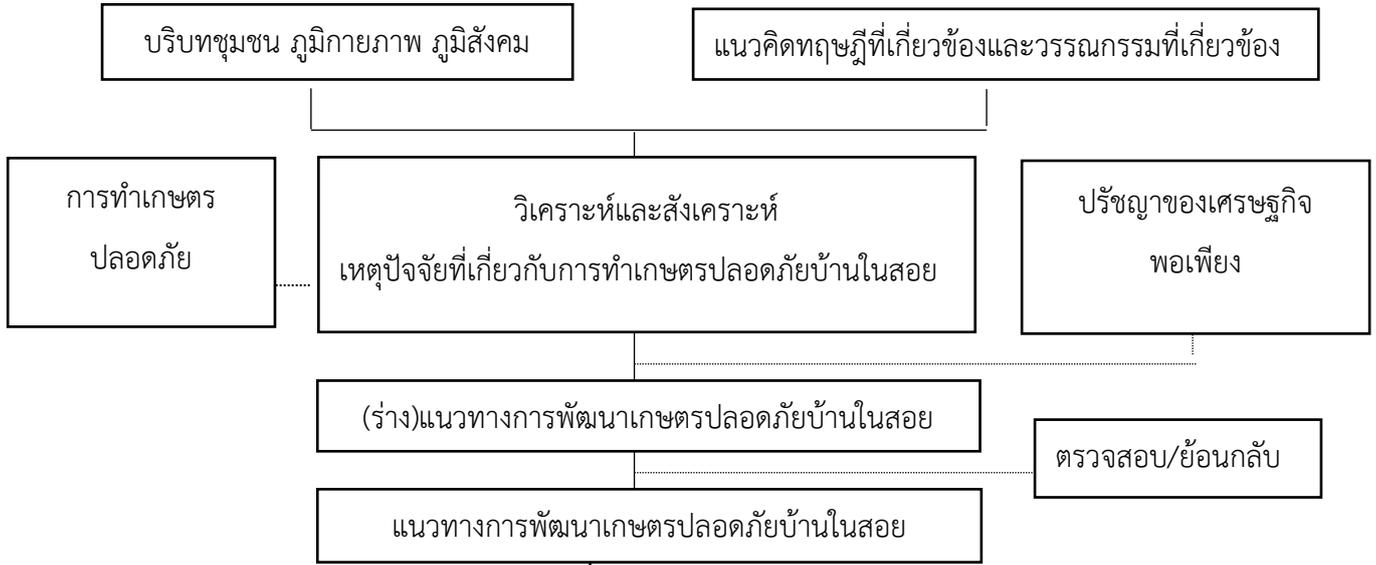
2566) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ รับราชการ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ลูกจ้างในตัวจังหวัด และทำการเกษตร เช่น ระบบการปลูกพืชทางการเกษตรในพื้นที่หมู่บ้านมีทั้งการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และการปลูกพืชหมุนเวียน โดยพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม งาม พืชไร่ พืชผักสวนครัว ปลูกผักส่งขายตามท้องตลาดและริมถนนทางหลวงของหมู่บ้าน ประมาณ 50 ครัวเรือน นอกจากนี้บางครอบครัวประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบลปางหมู ซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดลำดับต้นๆของประเทศเกษตรกรยังขาดความรู้และความเข้าใจต่อระบบการผลิตและการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรบางรายถูกชักนำจากนายทุนให้ใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตจำนวนมาก หรือเกษตรกรบางรายต้องกู้เงินจากนายทุนหรือสถาบันทางการเงินเพื่อนำมาลงทุนในการประกอบกิจการ แต่ขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมทำให้ขาดทุนและก่อเกิดหนี้สินในครัวเรือน

จากเหตุผลดังกล่าวการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากชุมชนบ้านในสอยเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรเป็นหมู่บ้านที่ผลิตผลทางการเกษตรหลายประเภท เช่น งาม ข้าวโพด กระเทียม ข้าว ถั่วเหลือง พืชผักสวนครัว ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายของกลุ่มนายทุนในการชักนำเกษตรกรให้หันมาปลูกพืชเชิงเดี่ยวและให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นทุนในการดำเนินการ เป็นผลทำให้เกษตรกรเป็นหนี้สินมีการนำสารเคมีมาใช้ในการทำเกษตร มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีการนำหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักการที่สำคัญที่จะสามารถให้ประชาชนชุมชนบ้านในสอย เป็นแนวทางในการสร้างโอกาส สร้างรายได้ลดค่าใช้จ่าย และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุขอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจบริบทด้านภูมิกายภาพและภูมิสังคมของชุมชนบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย
3. เพื่อพัฒนาและเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ เกษตรกรบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 50 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 5 คน รวม 55 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรบ้านในสอย จำนวน 50 คนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานราชการในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เชี่ยวชาญด้านการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แก่สาธารณะชนในเรื่องการให้บริการด้านวิชาการ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ขอบเขตด้านประชากร เกษตรกรที่ทำเกษตรในหมู่บ้านในสอย
- 2) ขอบเขตพื้นที่ดำเนินการ บ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 3) ขอบเขตเนื้อหา แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพื้นที่ 2) ด้านแหล่งน้ำ 3) ด้านสภาพภูมิอากาศและ 4) ด้านประเพณี ภาษา และวัฒนธรรม

*****

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งสามารถแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ทำการเกษตร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับบริบทด้านภูมิกายภาพและภูมิสังคมของชุมชนบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ส่วนที่ 2 และ 3 แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของเบสต์ (Best, 1978, p. 190) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Open Ended Question)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลตามเบสต์ (Best, 1978)

4.3 การจัดประชุมแบบสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อแนะนำในการทำการเกษตรตามแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการพัฒนเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

1. จำนวน และร้อยละของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือและเพศหญิงจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคืออายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26

2. ผลการศึกษาบริบทด้านภูมิกายภาพและภูมิสังคมของชุมชนบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง 4 ด้าน พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องบริบทภูมิกายภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

*****

3.ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม บริบทภูมิกายภาพ และภูมิสังคม ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน N=50

บริบทภูมิกายภาพ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
ด้านลักษณะเชิงพื้นที่	3.85	0.86	มาก
ด้านแหล่งน้ำ	3.69	0.85	มาก
ด้านสภาพภูมิอากาศ	3.69	0.47	มาก
ด้านประเพณี ภาษา และวัฒนธรรม	4.04	0.67	มาก
โดยรวม	3.82	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องบริบทภูมิกายภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประเพณี ภาษา และวัฒนธรรมมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.67$) รองลงมา คือ ด้านลักษณะเชิงพื้นที่ ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.86$) และด้านสภาพภูมิอากาศ ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.47$) ตามลำดับ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.85$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัย N=50

ปัญหา อุปสรรค	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1.พื้นที่ปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรปลอดภัยมีเพียงพอ และเหมาะสม	3.72	0.83	มาก
2. พื้นที่เพาะปลูกมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรปลอดภัย	3.68	0.79	มาก
3.สภาพดินมีความเหมาะสมกับการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรปลอดภัย	3.80	0.86	มาก
4.สภาพภูมิอากาศมีความเหมาะสมกับการทำเกษตรปลอดภัย	3.58	0.54	มาก
5.เกษตรกรผู้ปลูกพืชเกษตรปลอดภัยขาดแหล่งทุนในการทำการเกษตร	3.72	0.88	มาก
6.ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	4.32	0.74	มากที่สุด
7.ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยไม่มีคุณภาพ	3.06	0.62	ปานกลาง
8.เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรปลอดภัย	3.50	0.71	มาก

*****

ปัญหา อุปสรรค	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
9.การทำเกษตรปลอดภัยในพื้นที่มีแรงงานที่เพียงพอ	3.72	0.90	มาก
10.การทำเกษตรปลอดภัยมีโรคและแมลงรบกวน	3.62	0.73	มาก
11.ผลผลิตจากการทำเกษตรปลอดภัยมีตลาดรับซื้อที่ไม่เพียงพอ	3.54	0.65	มาก
12.การขนส่งผลผลิตจากการทำเกษตรปลอดภัยมีความสะดวกและรวดเร็ว ไม่เสียหาย	3.48	0.71	มาก
13.เกษตรกรยังมีการใช้สารเคมีเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางเกษตร	3.74	0.85	มาก
14.การใช้สารเคมีมีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค	4.10	0.71	มาก
15.มีกลุ่มนายทุนเข้ามาส่งเสริมการใช้สารเคมีในการทำเกษตรปลอดภัยในชุมชน	3.12	1.00	ปานกลาง
16.ชุมชนของท่านมีหน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชนเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการทำเกษตรปลอดภัยให้กับเกษตรกรในชุมชน	4.12	0.63	มาก
โดยรวม	3.68	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 จากการศึกษา ปัญหา และอุปสรรค และเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัยได้ร่างแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในซอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าปัญหา และอุปสรรคอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.74$) รองลงมา คือ ชุมชนของท่านมีหน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชนเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ในการทำเกษตรปลอดภัยให้กับเกษตรกรในชุมชน ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.63$) และ การใช้สารเคมีมีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.71$) ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.06$, $SD = 0.62$) ตามลำดับ โดยได้แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัย จำนวน 8 ด้านดังนี้

1. ด้านแหล่งน้ำ โดยชุมชนร่วมกันอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่ารวมถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำ
2. ด้านพื้นที่ปลูก มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีและอนุรักษ์และดูแลดินหลังการเก็บเกี่ยว
3. ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การใช้สารเคมีป้องกันการกำจัดศัตรูพืช อบรมให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารเคมี โดยปลูกพืชที่ไม่พึ่งพาสารเคมี
4. ด้านการเก็บรักษาผลผลิตและขนย้ายผลผลิตภายในแปลง สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุเก็บผลผลิต
5. ด้านการบันทึกข้อมูล ฝึกอบรมการการบันทึกข้อมูลพืช หรือส่งเสริมการทำบัญชีต้นทุน
6. ด้านการผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช ปรับเปลี่ยนวิธีป้องกันศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมี

*****

7. ด้านการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ วางแผนกระบวนการผลิตให้ชัดเจนและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
8. ด้านการเก็บเกี่ยวการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว วางแผนเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิตและการทำความสะอาดผลผลิต

อภิปรายผล

บริบทภูมิสภาพของชุมชนบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความโดดเด่นด้านประเพณี ภาษา และวัฒนธรรม ลักษณะเชิงพื้นที่ และด้านแหล่งน้ำและสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลให้มีจุดแข็งที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดภัยของชุมชนประสบความสำเร็จโดยเฉพาะด้านการผลิต โดยสภาพดินมีความเหมาะสมกับการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรปลอดภัย สภาพภูมิอากาศ พื้นที่ปลูกพืชมีเพียงพอและเหมาะสม ประกอบกับมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังมีการใช้สารเคมีเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางเกษตร ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยไม่มีคุณภาพและยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค ดังนั้นชุมชนควรมีแนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการควบคุมการใช้วัตถุและสารเคมีอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและขนย้ายผลผลิตภายในแปลง การเก็บรักษาผลผลิต และการบันทึกข้อมูลเพื่อรองรับการทำเกษตรปลอดภัยของชุมชนโดยภาพรวมทั้งหมดการทำเกษตรปลอดภัยบ้านในสอยควรยึดหลัก “เรียบง่ายไม่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน” ที่เป็นพระราชดำริด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้องอยู่กับเรื่องของการพัฒนาปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ดิน น้ำ ที่ทำกิน ทุน และความรู้ด้านเกษตรกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นต้น และดังได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นไม่ว่าจะเป็นแนวคิดและทฤษฎีในงานสาขาใดที่ได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาไว้ หลักสำคัญของทุกเรื่องก็คือความเรียบง่ายดังที่ได้ทรงใช้คำว่า “Simplify” หรือ “Simplicity” จะต้องเรียบง่ายไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ทั้งในแนวความคิดและด้านเทคนิควิชาการจะต้องสมเหตุสมผล ทำได้รวดเร็ว และสามารถแก้ไขปัญหาให้ก่อประโยชน์ได้จริง ตลอดจนมุ่งไปสู่วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability) สอดคล้องกับกรชนก สนิทวงศ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข “พอมี” “พอกิน” “พอใช้” คือการมุ่งเน้น การให้ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์และทบทวนตนเอง การสนับสนุนด้านปัจจัย

นอกจากนี้ยังต้องให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับครัวเรือน สอดคล้องกับชาญุทธ หาญชนะ(2563) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือน ใน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ ครัวเรือน สอดคล้องกับเกษม วัฒนชัย(2550) ได้ให้คำจำกัดความของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง อัน

*****

เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง ให้กับตัวบุคคลและองค์กรทุกระดับที่นำไปปฏิบัติเป็นภูมิคุ้มกันและนำมาซึ่งความสุขเป็นรากฐาน รองรับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ มีการวิจัยดังนี้

- 1 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาและวิจัยในรูปแบบการพัฒนาต้นแบบ กระบวนการ มาตรฐานสินค้าเกษตรเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาและวิจัยในรูปแบบการพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานและการกำหนดนโยบายเกษตรเกษตรปลอดภัยบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 3 การวิจัยครั้งต่อไปควรวางแผนการวิจัย โดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่ สภาวะการฉุกเฉิน เช่น COVID -19 เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรชนก สนิทวงศ์ และณรงค์ เจนใจ. (2563). แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การสร้างสังคมอยู่มีสุข “พอมมี พอกิน พอใช้”. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 5(1). 22-33.
- ชนิษฐา กาดตั้ง. (2561). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ*. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์, พระมหาพุทธนา นรเชษฐ (ศิริวรรณ), พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ (เฉลิม บังเมฆ), และพระมหาสมเดช ตปสีโล (ศรีลาด) (2565). รูปแบบการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตามบริบทของวัดโป่งคา ต.คู่งษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ* 9(1), 361-381.
- ชาญยุทธ หาญชนะ. (2563). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนใน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์* 5(1), 74-75
- วิบูลย์ แก้วสุวรรณ, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, และบุญเรือง ศรีเหรียญ. (2558). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กร ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*.10(3), 285-294.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *การศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกผักเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) กรณีศึกษา คะน้าและถั่วฝักยาว*. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 112. กรุงเทพฯ.

*****

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2566).สืบค้นจาก <https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

(2566) 30 มกราคม).สืบค้นจาก https://www.rdpb.go.th/th/King_30_มกราคม_2566.